Montagne: la dansa de la missió

Carta del Superior general

25 de març de 2015

Benvolguts Maristes de Champagnat,

Hem de retrobar el sabor nou de les coses essencials, de les veritats que ja no aconseguim trobar perquè són tan a prop nostre que gairebé semblen invisibles.
Luigi Ciotti

El 28 d'octubre del 2014 vam començar, a tot el món, la preparació per a la celebració del bicentenari marista; amb aquesta ocasió vaig escriure una carta titulada *El futuro tiene un corazón de tienda*, que ofereix una reflexió sobre el tema global del bicentenari: *Un nou començament*. .

En aquesta carta prometia que n'escriuria tres més, una per a cada any de preparació, seguint, successivament, el tema proposat com a motivació: Montagne, Fourvière, La Valla. Aquesta carta, publicada durant l'any *Montagne*, té com a objectiu compartir amb vosaltres algunes reflexions sobre la missió que ens ha estat confiada en l'Església, i que hem heretat, com a do preciós, de mans del P. Champagnat i de milers de maristes que ens han precedit.

Mentre escric aquesta carta estem celebrant dos anys de l'inici del pontificat del Papa Francesc qui, en un període de temps molt breu, ha sabut guanyar-se l'estima i la confiança de persones creients i no creients al món sencer. Al novembre del 2013, com a fruit del Sínode sobre la nova evangelització, va publicar una exhortació apostòlica sobre *l'anunci de l'Evangeli en el món actual*. Seguint el costum, es van prendre les primeres paraules llatines de l'exhortació, per atorgar-li un títol: *Evangelii Gaudium* (l'alegria de l'Evangeli).

Des de l'inici d'aquest text, el Papa va deixar ben clar que el contingut tenia *sentit programàtic* i que en sorgirien *conseqüències importants*. I feia una invitació explícita:

> *Espero que totes les comunitats procurin posar els mitjans necessaris per avançar en el camí d'una* ***conversió pastoral i missionera****, que no pot deixar les* ***coses com estan****. Ja no ens serveix una "simple administració". Constituïm-nos en totes les regions de la terra en un "****estat permanent de missió****" (25).*

No hi podia haver millor moment per reflexionar sobre aquesta invitació del Papa que la celebració del nostre any *Montagne*, de manera que faré la meva reflexió de la mà *d'Evangelii Gaudium*, que recomano a tots els evangelitzadors maristes com a llibre de capçalera. Serà el nostre granet de sorra a la renovació de l'Església que el Papa s'ha proposat.

Vés, Francesc, i repara la meva Església en ruïnes. Aquesta va ser la crida que va mobilitzar Francesc d'Assís a finals del segle XII, i aquesta sembla que és també la tasca que vol dur a terme el Papa actual, Francesc del segle XXI. De fet, durant tot *l'Evangelii Gaudium* fa servir set vegades la paraula *reforma* i deu vegades la paraula *renovació.*

Renovar l'Església. Aquesta va ser també la visió que va inflamar el cor dels dotze sacerdots acabats d'ordenar que, el 1816, van pujar a fer la seva promesa als peus de la Mare de Déu negra de Fourvière, i van originar la Societat de Maria. Renovar l'Església, donant-li un rostre marià, forma part del nostre ADN com a maristes. Amb entusiasme, amb profunda alegria, volem unir-nos al Papa Francesc en la seva reforma de l'Església.

Renovar l'Església, donant-li un rostre marià, forma part del nostre ADN com a maristes. Amb entusiasme, amb profunda alegria, volem unir-nos al Papa Francesc en la seva reforma de l'Església.

La missió com a dansa divina

Què volem dir quan parlem de *missió*? Ens referim a tots o només a alguns de nosaltres?

Aquestes preguntes, i potser moltes més, ronden pel cap de molts, perquè fem servir la mateixa paraula amb sentits diversos. Per exemple, hi ha molta gent que encara avui parla de *missioners* o *missioneres* referint-se a aquelles persones que han deixat els seus països d'origen per anar a evangelitzar a un altre país, i redueixen, per tant, la *missió* a un limitat nombre de persones. En altres contextos, sembla que té un sentit més ampli, ja que fins i tot en el món empresarial parlen de missió quan, en els plans estratègics, fan referència a la seva feina principal.

Aquí parlem de *missió* en sentit teològic i, per tant, en estreta relació amb la imatge que tenim de Déu. Per això començarem deixant-nos qüestionar per la imatge del Déu de Jesús, tal com l'entenem avui.

El P. Steve Bevans (religiós del Verb Diví), diu que al Déu revelat per Jesús de Natzaret se'l pot descriure millor com a *verb* que com a substantiu. La qual cosa significa que no imaginem Déu com una forma estàtica de persona –una mica com nosaltres, però més savi i potent– que és *aquí a fora* o *aquí dalt*, sinó més aviat com un ***Moviment***, una ***Abraçada***, un ***Flux*** –més personal del que puguem imaginar– que està present, sempre i per tot arreu, en la creació.

En el més profund del seu ésser, Déu és trinitat, és a dir, relació, comunió.

Matilde de Magdeburg, una mística medieval, parla de **Divinitat inquieta**, i també d'un **flux sobreabundant**... *que no s'estanca mai i que sempre flueix sense esforç i sense fi.* Déu no és estàtic, ni tan sols dins seu. En el més profund del seu ésser, Déu és trinitat, és a dir, relació, comunió.

Fa un any vaig tenir l'alegria de visitar la petita illa d'Iona, a l'oest d'Escòcia, on a finals del segle VI Sant Columba va fundar un monestir que es va convertir en una mena *d'escola de missioners* que van expandir el cristianisme per Escòcia. La vida monàstica va romandre en aquesta illa durant mil anys, fins a l'època de la reforma escocesa i, després de més de quatre segles d'abandonament, avui acull una comunitat cristiana ecumènica. Doncs bé, en aquesta illa encara s'hi poden trobar avui algunes creus celtes en què s'hi representa la *triqueta* o *nus trinitari celta.*

Els cristians celtes van adoptar un símbol ja existent i hi van afegir un cercle per expressar una realitat per a la qual les paraules són insuficients. Com es pot comprovar, és una forma meravellosa de representar el Déu trinitat, el Déu que és ***relació*** i ***comunió*** de manera permanent i dinàmica.

Una altra bella imatge que s'hi assembla, però que no s'ha pres de la tradició celta sinó de la biologia, és la *triple hèlice*, utilitzada per la teòloga Elizabeth Johnson. Com sabem, a cada cèl·lula de tot ésser viu hi ha la doble hèlice d'ADN que conté tota la informació genètica; els filaments de la doble hèlice *no s'originen els uns dels altres, sinó que estan simplement junts, no estàticament, sinó movent-se en una dansa de separació i recombinació, que crea noves persones... La imatge de la triple hèlice –triple per la trinitat– intensifica aquest moviment generador de vida.*

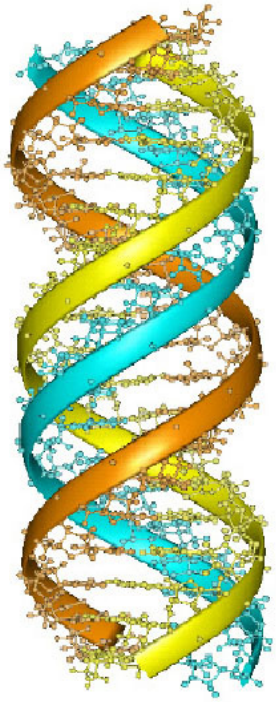

Déu apareix, doncs, com a triple hèlice de vida, retorçant-se i girant, dansant en una triple xarxa de relacions en el més íntim de cada ésser vivent, com també en el més profund del món.

Déu de l'evolució, cor del món, motor de l'evolució, essència d'energia, focus d'energia última i universal... Aquestes són algunes de les invocacions escrites sobre una petita estampa del Cor de Jesús que es van trobar al damunt de la taula de treball del P. Teilhard de Chardin (jesuïta), quan va morir.

És com si Déu mateix fos una dansa de vida, d'amor, d'energia, que es mou a través del món, convidant a participar-hi. I com més persones s'afegeixin a la dansa, més se senten atretes a afegir-s'hi.

Això em fa pensar en la *ciranda*, una dansa del nord-est del Brasil, que es caracteritza per la formació d'una gran rotllana, on els integrants ballen al so d'un ritme lent i repetitiu. Encara que comenci ballant un grup petit, s'hi poden anar integrant tantes persones com ho vulguin, sense límits.

Krzysztof Kieslowski, director i guionista de cinema, va produir deu curtmetratges amb el títol global *Dekalog*. En el primer, dedicat al primer manament, trobem una meravellosa i tendra escena a propòsit de qui és Déu.

El protagonista és un nen, Pavel; el seu pare, enginyer informàtic, mai li ha parlat de Déu. Un dia, el nen, dirigint-se a la seva tia, li pregunta:

> *Creus en Déu?*
> *Sí, respon ella.*
> *I... qui és Deu?*
>
> *Aleshores la tia s'hi atansa i l'abraça molt fort. I després d'un moment de silenci, li pregunta:*
>
> *Què sents, ara?*
> *Que t'estimo, respon el nen.*
> *Exacte, Pavel.* ***Això és Déu****.*

Sí, així és Déu: amor que es difon, que lliurement crea, redimeix, cura, desafia la creació. Un ***moviment*** que és un fluir **desbordant de vida i d'amor** que no es pot aturar. L'amor és expansiu per naturalesa i Déu és amor.

> *En l'Apocalipsi, Jesús diu que és a la porta i truca. Evidentment el text es refereix al fet que truca des de fora la porta per entrar... Però penso en les vegades que* ***Jesús truca des de dins perquè el deixem sortir****. L'Església autoreferencial pretén tenir Jesucrist dins seu i no el deixa sortir.*

Així parlava el cardenal Bergoglio en una de les sessions que van mantenir els cardenals poc abans que l'elegissin Papa. I afegia: *Quan l'Església no surt de si mateixa per evangelitzar esdevé autoreferencial i aleshores emmalalteix.*

Una altra manera d'expressar tot això és dir que ***Déu és missió***. No que Déu té una missió, sinó que ***és*** missió. I per això no diem que l'Església o l'Institut Marista tenen una missió, sinó que ***la missió té una Església***, que la missió té l'Institut Marista, que la missió em té a mi i et té a tu. L'Església és autènticament ella mateixa quan s'adona que la seva missió és la missió de Déu: anar pel món sent salvació, curació, presència estimulant de Déu.

La missió precedeix l'Església. La missió és de Déu.

La missió precedeix l'Església. **La missió és de Déu**: dins i fora del món per mitjà de l'Esperit; Déu que, en la persona de Jesús, ensenya, cura, inclou, pateix. I s'expandeix avui a través d'homes i de dones a qui Déu convida a compartir la seva missió; a través de l'Església, cridada a ser servidora de la missió de Déu en el món. Aquesta és la seva raó de ser. Per això, ***quan l'Església no surt de si mateixa per evangelitzar esdevé autoreferencial i aleshores emmalalteix.***

Vols ballar? Vols entrar en aquesta immensa *ciranda divina*, que s'expandeix i creix per atracció de cap a cap de tot el món?

Si estiguéssim contents de Vós, Senyor,
no podríem resistir
aquesta necessitat de dansar
que desborda el món, i arribaríem a endevinar
quina dansa és la que us agrada fer-nos dansar,
abraçant els passos de la vostra Providència.

Per ser bon ballador amb Vós o amb altres
no cal saber on ens porta el ball.
Cal seguir,
estar alegre,
ser lleuger,
i, sobretot, no mostrar-se rígid,
no demanar-vos explicacions
dels passos que us agrada fer.
Cal ser com una prolongació
àgil i viva de Vós mateix
i rebre de Vós la transmissió del ritme de l'orquestra.

No cal voler avançar tant sí com no
sinó acceptar fer la volta, anar de costat,
saber parar i lliscar en comptes de caminar.

Senyor, veniu a convidar-nos.

Feu-nos viure la nostra vida,
no com un joc d'escacs on tot es calcula,
no com una competició on tot és difícil,
no com un teorema que ens trenca el cap,
sinó com una festa sense fi
on es renova la trobada amb Vós,
com un ball,
com una dansa
entre els braços de la vostra Gràcia,
amb la música universal de l'amor.

Senyor, veniu a convidar-nos.

Madeleine Delbrel
Selecció d'El ball de l'obediència

Sentim el desafiament de ***descobrir i transmetre la mística de viure junts****, de barrejar-nos, de trobar-nos, de prendre'ns dels braços, de donar-nos suport, de participar d'aquesta marea un xic caòtica que pot convertir-se en una veritable experiència de fraternitat, en una caravana solidària, en un sant pelegrinatge... Si poguéssim seguir aquest camí, seria tan bo, tan guaridor, tan alliberador, tan esperançador! Sortir d'un mateix per unir-se a altres fa bé. Tancar-se en un mateix és tastar l'amarg verí de la immanència, i la humanitat sortirà perdent amb cada opció egoista que fem.*

Evangelii Gaudium, 87

Maristes en diàleg profètic

Sant Gregori de Nissa (segle IV) deia que la comunió total a la qual Déu crida a participar els éssers humans és la mateixa comunió que Déu viu internament. Com hem dit abans, Déu és comunió i vol ser tot en tots (1 Co 15, 28). La naturalesa mateixa de Déu és, doncs, la de ser en diàleg.

I si considerem **la missió com a diàleg**, aleshores som molt lluny d'imaginar la missió com a *conquesta del món per a Crist*, i les persones compromeses en la missió com a *soldats de l'Església catòlica.* Més aviat es tracta de reconèixer que la missió ha de ser realitzada en la vulnerabilitat, en la humilitat, oberts a ser evangelitzats per qui som cridats a evangelitzar. Diu el teòleg coreà Hyun Younghak: *Jo no crec en un Déu invàlid que fou carregat a l'esquena d'algun missioner. Déu ja estava present i actiu en la història molt abans que arribessin els missioners.*

I si considerem la missió com a diàleg, aleshores som molt lluny d'imaginar la missió com a conquesta del món per a Crist, i les persones compromeses en la missió com a soldats de l'Església catòlica.

El Papa, en la seva exhortació apostòlica, dedica un apartat sencer al diàleg social com a contribució a la pau (238 a 258). Però potser els seus gestos han parlat encara més fort que les seves paraules.

Va ser una decisió molt significativa per part del Papa, per exemple, concedir la primera entrevista del seu pontificat a algú que es declara no creient, com Eugenio Scalfari, director del diari obertament anticlerical *La Repubblica*. Aquí es va iniciar un diàleg autèntic, que s'ha mantingut en entrevistes successives.

Aquesta actitud de diàleg va impressionar tant el famós filòsof Zygmunt Bauman, que va publicar un article titulat *I si el Papa estima el diàleg vertader més que la veritat?* En aquest article afirmava

> *El Papa Francesc no només predica la necessitat del diàleg, sinó que la posa en pràctica. Un diàleg autèntic, entre persones amb punts de vista explícitament diferents, que comuniquen per comprendre's... Per al futur de la humanitat, en un món irreversiblement multicultural i multicèntric, l'acceptació del diàleg és una* ***qüestió de vida o mort.***

Cada vegada que ens trobem amb un ésser humà en l'amor, quedem capacitats per descobrir quelcom nou de Déu (EG 272). Per això el Papa promou tant **la cultura de la trobada**, en un context que promou la cultura del desacord, de la fragmentació, de l'evasiva. Durant la celebració de la vigília de la Pentecosta del 2013, deia: *Hem d'anar a trobar els altres i crear amb la nostra fe una* ***cultura de la trobada****, una cultura de l'amistat, una cultura on ens trobem amb germans, on puguem parlar amb aquells que no pensen com nosaltres, amb els que tenen una altra fe... Tots tenen alguna cosa en comú amb nosaltres: són imatges de Déu, fills de Déu. Anar a trobar-los a tots, sense negociar la nostra pertinença. I un altre punt és important: amb els pobres. Si sortim de nosaltres mateixos, ens trobem amb la pobresa.*

En diferents llocs del món he trobat excel·lents iniciatives que posen en contacte joves de diversa procedència social, que construeixen ponts entre ells i afavoreixen aquesta cultura de la trobada. Podem dir el mateix de molts maristes que es deixen interpel·lar per realitats que de vegades queden molt lluny de la seva vida quotidiana, de manera que la vida se'ls comença a ***complicar meravellosament***, com diu el Papa:

De vegades sentim la temptació de ser cristians mantenint una prudent distància de les llagues del Senyor. Però Jesús vol que toquem la misèria humana, ***que toquem la carn sofrent dels altres****. Espera que renunciem a buscar aquests recers personals o comunitaris que ens permeten mantenir-nos a distància del nus de la tempesta humana, perquè acceptem de veritat entrar en contacte amb* ***l'existència concreta*** *dels altres i coneguem* ***la força de la tendresa.*** *Quan ho fem, la vida sempre se'ns complica meravellosament i vivim la intensa experiència de ser poble, l'experiència de pertànyer a un poble (EG 270).*

Els participants en el XXI Capítol general van entendre la importància del diàleg per a tots els maristes, i van adoptar un tipus de metodologia que l'afavorís al màxim. Les **taules rodones** han quedat ja com un dels símbols d'aquest Capítol, que després s'ha anat propagant entre nosaltres encara que, evidentment, cal molt més que taules rodones per assegurar un diàleg de qualitat!

Crec que la intuïció del Capítol general va ser molt encertada: tenim molta necessitat de diàleg. Amb massa facilitat hem cedit a la temptació de classificar-nos en bàndols i elevar murs de separació i aïllament. De vegades ha estat perquè no compartíem l'estil de formació inicial; d'altres perquè teníem una diferent visió social o política; d'altres per no acceptar diversos estils de compromís apostòlic o d'inserció comunitària; d'altres per la nostra dificultat de conviure amb la diversitat cultural o lingüística, etc. Com podrem viure la missió com a diàleg si no som capaços de viure'l entre nosaltres?

El diàleg és un art i necessita aprenentatge, esforç, temps, constància, paciència. Necessitem exercitar-nos en l'art d'escoltar, que és més que sentir.

Afortunadament, puc dir també que he conegut meravellosos exemples de superació de conflictes (que sempre existiran mentre hi hagi persones humanes) a través d'un diàleg obert, transparent i honest. El diàleg és un art i necessita aprenentatge, esforç, temps, constància, paciència. *Necessitem exercitar-nos en l'art d'escoltar, que és més que sentir. El que és primer, en la comunicació amb l'altre, és la* ***capacitat del cor*** *que fa possible la proximitat, sense la qual no hi ha una veritable trobada espiritual. L'escolta ens ajuda a trobar el gest i la paraula oportuna que ens desinstal·la de la tranquil·la condició d'espectadors* (EG 171).

El diàleg entre nosaltres i amb qualsevol persona humana és una acció profètica en un context de violència i desacord. Per això parlem de *diàleg profètic*.

Però també perquè volem que **diàleg** i **profecia** vagin sempre junts, ja que es complementen. L'any 2000, durant el Capítol general de la Societat del Verb Diví (SVD), els capitulars provinents d'Àsia insistien, donat el seu context, que calia entendre la missió com a diàleg; per la seva part, els que provenien de l'Amèrica Llatina, també tenint en compte el seu propi context, l'entenien com a profecia. Al final, justament, a través del diàleg, tots van comprendre que els dos aspectes eren importants i es complementaven, i van adoptar l'expressió ***diàleg profètic***. En efecte, hi ha moments en què amb el diàleg no n'hi ha prou, i cal també la denúncia i el desafiament profètics. El que el missionòleg sud-africà David Bosch anomenava ***humilitat audaç***.

Zygmunt Bauman, i amb ell moltes més persones de bona voluntat, miren la comunitat eclesial des de fora i no només admiren el caràcter profètic d'un diàleg veritable, sinó que el reconeixen com un punt comú de trobada. Sí, *per al futur de la humanitat... l'acceptació del diàleg és* ***una qüestió de vida o mort***.

> *Els murs que ens divideixen només es poden superar si estem* ***disposats a escoltar i a aprendre els uns dels altres****. Necessitem resoldre les diferències mitjançant formes de diàleg que ens permetin créixer en la comprensió i el respecte. La cultura de la trobada requereix que estiguem disposats no només a donar, sinó també a rebre dels altres...*
>
> *Dialogar significa estar convençuts que l'altre té alguna cosa bona a dir, acollir el seu punt de vista, les seves propostes. Dialogar no significa renunciar a les pròpies idees i tradicions, sinó* ***a la pretensió que siguin úniques i absolutes****.*
>
> *Papa Francesc. Missatge per a la Jornada Mundial de les Comunicacions Socials, 2014*

Maristes, còmplices de l'Esperit

Hem subratllat ja de diverses maneres que la missió no és una realitat perifèrica, sinó nuclear, que defineix el mateix ser de l'Església. Es tracta de la **missió de Déu**, de la **missió de l'Esperit** a partir de la qual l'Església i també la comunitat marista es configuren i actuen.

Nous models d'animació, governança i gestió.

En aquest context s'ha de situar el projecte que hem anomenat *Nous models d'animació, governança i gestió*, la segona fase del qual (en total són tres) acabarà aquest mes de juliol. És la missió la que configura l'Institut Marista, i no al contrari. Així ha passat durant tota la nostra història, atents als signes dels temps i a les necessitats dels nens i joves.

Avui la missió marista es du a terme de manera molt diversa a com es va fer en temps del P. Champagnat o als anys 1950. És per això que ens estem preguntant quin tipus d'estructures d'animació, governança i gestió i quines noves pràctiques hem d'adoptar en aquest moment històric, perquè la missió marista pugui desenvolupar-se i expandir-se en fidelitat a l'Esperit de Déu, per servir de la millor manera possible els nens i els joves d'avui.

Estem preguntant quin tipus d'estructures d'animació, governança i gestió i quines noves pràctiques hem d'adoptar en aquest moment històric.

En ser ***còmplices de l'Esperit***, segons l'afortunada expressió encunyada pel teòleg García Paredes, no hauríem de pensar que tot depèn de nosaltres. L'activisme pot desconnectar-nos de l'Esperit i fer-nos caure en el que el Papa anomena *mundanitat espiritual* (EG 93-97).

Després d'haver fet el que ens correspon, hauríem de reduir la nostra ansietat ja que, al cap i a la fi, l'obra és de Déu. Així ens ho ensenya el P. Champagnat, a qui tant agradava el Salm 127: *Si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors.* I que repetia també sovint, dirigint-se a Maria: *Aquesta és la teva obra, perquè tu ens has aplegat, però si no continues ajudant-nos, ens apagarem com un llum sense oli. I no serà pas la nostra obra la que mori, sinó la teva. Comptem amb la teva ajuda i hi comptarem sempre.*

Aquesta actitud de confiança està molt ben descrita en un text atribuït a Mons. Romero:

No podem fer-ho tot i, en adonar-nos-en,
sentim un cert alliberament.
Ell ens capacita a actuar, i a fer-ho molt bé.

Pot ser que sigui incomplet, però és un principi,
un pas en el camí,
una ocasió perquè entri la Gràcia del Senyor i faci la resta.

És possible que no en veiem mai els resultats finals,
però aquesta és la diferència entre el cap d'obres i l'obrer.

Som obrers, no caps d'obra; ministres, no el Messies.
Som profetes d'un futur que no és nostre.

De Maria aprenem que l'evangelització no serà fruit del nostre esforç voluntarista, sinó de la nostra obertura i docilitat a l'Esperit de Déu.

Maria, model de complicitat amb l'Esperit, ens ensenya a obrir-nos totalment a la seva acció i a deixar-nos-hi transfigurar. De Maria aprenem que l'evangelització no serà fruit del nostre esforç voluntarista, sinó de la nostra obertura i docilitat a l'Esperit de Déu.

La pregunta que se'ns farà al final de la vida serà senzilla. No "qui has estat?", sinó "què vas deixar passar a través teu?". Aquestes paraules de Christiane Singer, escriptora molt interessada en temes d'espiritualitat, ens recorden que evangelitzar té més a veure amb una actitud d'abandonament i transparència que amb grans muntatges o moltes activitats desconnectades del mateix centre.

L'experiència personal d'aquesta escriptora ens ho mostra de manera eloqüent. Al setembre del 2006, el metge li va diagnosticar un càncer, i li va anunciar que li quedaven sis mesos de vida. A partir d'aquest moment, Christiane va començar a escriure un diari a propòsit del que anava vivint en aquells mesos, i que es va

publicar un cop va morir (abril 2007), amb el títol *Últims fragments d'un llarg viatge*. En aquest diari explica la conversa mantinguda a finals de gener del 2007 amb un dels doctors que l'atenien. El metge li va dir: Els meus col·legues i jo ens preguntem sobre l'enigma que vostè ens suscita. Veient la seva manera de viure la malaltia, o potser simplement per la manera com vostè viu, estem descobrint una altra relació amb la malaltia i amb la vida: això ens desconcerta profundament.

L'Església no creix per proselitisme sinó ***"per atracció"***, afirmava el Papa Benet XVI. *Com a conseqüència,*

> *un evangelitzador no hauria de fer permanentment cara de funeral. Recobrem i fem créixer el fervor, la dolça i confortadora alegria d'evangelitzar, fins i tot quan calgui sembrar entre llàgrimes [...] I tant de bo el món actual —que busca de vegades amb angoixa, de vegades amb esperança— pugui rebre així la Bona Nova, no a través d'evangelitzadors tristos i desencisats, impacients o ansiosos, sinó a través de ministres de l'Evangeli, la vida del qual irradia el fervor dels qui han rebut, sobretot en si mateixos,* ***l'alegria de Crist*** *(EG 10).*

Vladímir Soloviov recordava que el diamant i el carbó estan fets de la mateixa matèria: tenen la mateixa composició química. El que fa la diferència és l'ordre dels elements que els componen, que fa que siguin transparents o opacs a la llum. El carbó ofega la llum, mentre que el diamant fa que resplendeixi. Mirant el carbó només veig carbó; mentre que en el diamant resplendeix el cel.

La crida a ser ***còmplices de l'Esperit*** subratlla que el procés d'evangelització no és només qüestió de metodologies o estratègies més o menys encertades, sinó que té relació directa amb persones i institucions, i amb la seva capacitat o no de transparentar la bondat, la pau, la força de l'Esperit de Déu.

El diamant i el carbó estan fets de la mateixa matèria: tenen la mateixa composició química. El que fa la diferència és l'ordre dels elements que els componen.

> *Evangelitzadors amb Esperit vol dir evangelitzadors que* ***preguen i treballen****. Des del punt de vista de l'evangelització, no serveixen ni les propostes místiques sense un fort compromís social i missioner, ni els discursos i praxis socials o pastorals sense una espiritualitat que transformi el cor. Aquestes propostes parcials i desintegradores només arriben a grups reduïts i no tenen força d'àmplia penetració, perquè* ***mutilen l'Evangeli*** *(EG 262).*

En una col·lecció grega de dites dels Pares del desert del segle IV, hi ha un relat molt interpel·lant. Davant de la pregunta que se li fa a un vell de per què n'hi havia tants que abandonaven la vida religiosa, l'home va respondre fent una invitació a observar com els gossos cacen les llebres; un gos veu una llebre i l'empaita. Els altres, que només han vist córrer el gos, el segueixen durant un cert temps, però després, cansats, se'n tornen. Només el gos que ha vist la llebre l'empaita fins que l'atrapa. La direcció de la seva carrera no es modifica perquè els altres s'hagin fet enrere. No li importen ni els precipicis, ni les selves, ni els esbarzers. S'esgarrapa i es punxa amb les espines, però no descansa fins que ha aconseguit la presa. Així ha de ser aquell qui busca el Senyor, diu el vell. Fixa la mirada en Jesús i passa per sobre de totes les dificultats que apareixen fins que el troba.

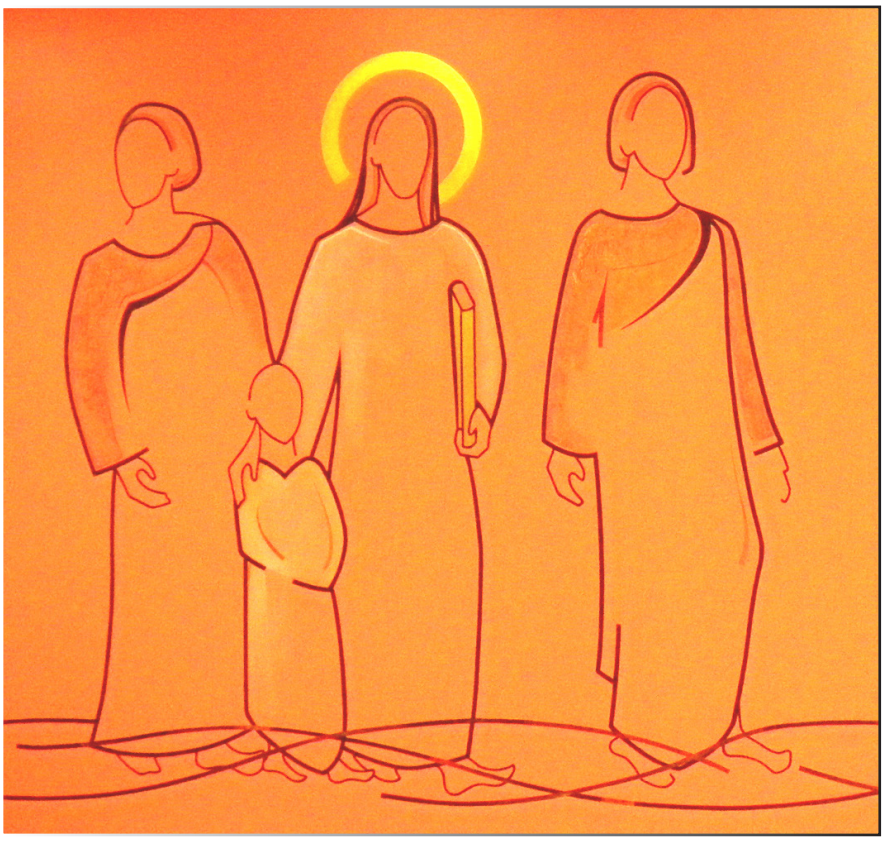

És la mateixa experiència viscuda per dos deixebles de Jesús, que marxen de Jerusalem fins a Emmaús tristos i capcots, després de viure la frustrant experiència de la creu. Incapaços d'interpretar el que han viscut des d'una perspectiva de fe, els seus cors no estan oberts a la novetat del que és inèdit. Només quan s'obren amb senzillesa a la sorpresa de la misteriosa presència del Ressuscitat, viuen una profunda experiència que marca un abans i un després en les seves vides. ***No és veritat que el nostre cor s'abrusava dins nostre?***, es deien l'un a l'altre. Els mateixos que fugien de Jerusalem, atemorits i desencisats, emprenen immediatament el camí de retorn, desitjosos de compartir amb els altres deixebles l'experiència del seu camí amb Jesús. Dos deixebles que es converteixen en missioners gràcies a la trobada personal amb el Ressuscitat.

> *Hem reconegut la centralitat de Jesucrist en les nostres vides i ens hem sentit enviats per Ell a ser evangelitzadors i missioners. Hem acollit la invitació de Maria: «Feu tot el que Ell us digui» (Jn 2, 5). De la mà de Maria, hem escoltat en el nostre cor la invitació a seguir responent a les crides de Déu tal com ella va fer, i a* ***cridar amb força la profecia del seu Magníficat****. Com ella, volem viure una actitud de disponibilitat total davant de les noves situacions que emergeixen en el nostre món en transformació contínua* (II Assemblea Internacional de la Missió Marista).

Tot cristià és missioner en la mesura que s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús; ja no diem que som "deixebles" i "missioners", sinó que som sempre "deixebles missioners". Si no ens convencem, mirem els primers deixebles, qui immediatament després de conèixer la mirada de Jesús, sortien a proclamar-lo joiosos: "Hem trobat el Messies!" (Jn 1,41). La samaritana, tan bon punt va sortir del seu diàleg amb Jesús, es va convertir en missionera, i molts samaritans van creure en Jesús "per la paraula de la dona" (Jn 4,39). També sant Pau, a partir de la seva trobada amb Jesucrist, "de seguida va començar a predicar que Jesús era el Fill de Déu" (Ac 9,20). Què estem esperant nosaltres? (EG 120)

Maristes en sortida

Partint de la imatge de Déu trinitat, que busca fer entrar en la seva dinàmica d'amor tota la creació, és fàcil entendre el que tant repeteix el Papa Francesc: que l'Església no té el centre en si mateixa, sinó en el Déu Amor que vessa contínuament fora de si. En les paraules que va adreçar als cardenals abans del conclave, va fer servir una imatge molt estimada pels Pares de l'Església; es va referir a la comunitat eclesial comparant-la amb la lluna, que no té llum pròpia, sinó que reflecteix la llum del sol: *L'Església, quan és autoreferencial, sense adonar-se'n, creu que té llum pròpia; deixa de ser el "mysterium lunae" i s'aboca en aquest mal tan greu que és la mundanitat espiritual.*

Així doncs, segons el Papa Francesc, la renovació de l'Església no es durà a terme aixecant murs per protegir-se de les amenaces exteriors, la qual cosa seria *una mena d'introversió eclesial* que busca sobretot *l'autopreservació* (EG 27), sinó més aviat posant l'Església sencera ***en estat permanent de missió*** (EG 25).

La renovació de l'església no es durà a terme aixecant murs per protegir-se de les amenaces exteriors.

Com a membres que som de l'Església, també nosaltres, maristes, existim únicament i exclusivament per participar de la missió de Déu i no per buscar la nostra supervivència. Per això estem cridats a participar en aquest dinamisme missioner que ens posa ***en sortida***. En aquest sentit, em sembla antològic el número 49 de *l'Evangelii Gaudium*:

Sortim, sortim a oferir a tothom la vida de Jesucrist. *Repeteixo aquí per a tota l'Església el que moltes vegades he dit als sacerdots i laics de Buenos Aires: prefereixo una Església accidentada, ferida i tacada per haver sortit al carrer, abans que una Església malalta per la reclosió i la comodidad d'aferrar-se a les seves pròpies seguretats.* ***No vull una Església amoïnada per ser el centre*** *i que acabi clausurada en un garbuix d'obsessions i procediments. Si res ens ha d'inquietar santament i preocupar la nostra consciència és que tants germans nostres visquin sense la força, la llum i el consol de l'amistat amb Jesucrist,*

sense una comunitat de fe que els contingui, sense un horitzó de sentit i de vida. Més que el temor d'equivocar-nos, espero que ens mogui el temor de tancar-nos en les estructures que ens donen una falsa contenció, en les normes que ens tornen jutges implacables, en els costums on ens sentim tranquils, mentre a fora hi ha una multitud famolenca i ***Jesús ens repeteix sense cansar-se: «Doneu-los vosaltres de menjar!»*** *(Mc 6,37).*

Marcel·lí Champagnat, escoltant el seu cor compassiu, va saber arriscar-se i abandonar la comoditat de les seves seguretats. Així va ser tota la seva vida. Així ha intentat ser l'Institut Marista durant aquests gairebé 200 anys d'existència, encara que de vegades no hem estat capaços de deixar-nos interpel·lar per la realitat dels nous Montagne, ens hem tancat en nosaltres mateixos i ens hem acomodat.

Marcel·lí Champagnat, escoltant el seu cor compassiu, va saber arriscar-se i abandonar la comoditat de les seves seguretats.

Fa uns anys, els germans de l'aleshores província marista de Sydney (Austràlia), van demanar al Sr. Paul Newton, antic alumne del col·legi marista d'Eastwood, que pintés un quadre sobre l'esdeveniment Montagne. Com que era un quadre fet per encàrrec, va haver de seguir les indicacions que li van donar: entre d'altres, la d'incloure diversos personatges i símbols al voltant de l'escena. Aquest quadre, conegut per molts, és avui a la casa provincial d'Austràlia.

De tota manera, l'autor no va quedar gaire satisfet del resultat, i va voler fer la seva pròpia interpretació de l'escena. Així que va pintar un segon quadre, que reproduïm aquí, molt més simple, i centrant-se només en l'esdeveniment en si. Ens mostra Marcel·lí, com a imatge vivent de Maria, tal com ens la presenta *Michelangelo* en la seva famosa *Pietà*, en una actitud de sofriment serè i de profunda meditació. Com diu el Papa: *L'imperatiu d'escoltar el clamor dels pobres es fa carn en nosaltres quan se'ns esborronen les entranyes davant del dolor alié* (EG 193).

La llum que ve de dalt expressa la inspiració del Senyor per posar en marxa el projecte que Marcel·lí ja acaronava al seu cor: *els germanets de Maria.*

Avui, quan encara hi ha tants joves que viuen *sense la força, la llum i el consol de l'amistat amb Jesucrist, sense una comunitat de fe que els contingui, sense un horitzó de sentit i de vida*, no podem quedar-nos indiferents. Són els nous *Montagne* d'avui, la realitat dels quals ens provoca i ens convida a ser generosos.

Montagne té avui milers de rostres diferents, i viu en realitats molt diverses.

Montagne té avui milers de rostres diferents, i viu en realitats sovint molt diverses. Em sembla molt significatiu que en la vida del P. Champagnat escrita pel G. Juan Bautista Furet no es parli mai de Montagne, sinó tan sols d'un jove moribund. De fet, no sabem si el jove del relat era Montagne; fins i tot sembla que hi ha motius històrics per dubtar que ho fos. Però tant se val, perquè es tracta del símbol –sense

rostre ni nom– de tants altres joves que *estan morint* o *no estan vivint la seva vida en plenitud.*

Si estàs llegint aquesta carta, segurament és perquè tens un compromís marista de servei als nens i joves, del tipus que sigui. Vius l'extraordinari privilegi de participar ja en la *missió de Déu.* Què significa, aleshores, per a cadascun de nosaltres, avui, posar-se ***en sortida***, tal com demana el Papa a l'Església universal? Si tots estem cridats a una *conversió pastoral i missionera, que no pot deixar les coses com estan* (EG 25), a quin tipus de conversió em sento convidat?

El mateix Papa, en la seva exhortació apostòlica, ens ofereix orientació i guia:

> *La bellesa mateixa de l'Evangeli no sempre pot ser adequadament manifestada per nosaltres, però hi ha un signe que no hi pot faltar mai:* ***l'opció pels últims, per aquells que la societat descarta i rebutja*** *(EG 195).*

Discerniment de la Conferència general

Cada cristià i cada comunitat ***discernirà*** *quin camí li demana el Senyor, però tots estem convidats a acceptar aquesta crida:* ***sortir de la pròpia comoditat*** *i atrevir-se a* ***arribar a totes les perifèries*** *que necessiten la llum de l'Evangeli* (EG 20).

Tal com demana el Papa, al setembre del 2013, a Notre Dame de L'Hermitage, els participants a la nostra Conferència general vam fer un exercici col·lectiu de discerniment a propòsit de la vida i de la missió maristes. Vam construir plegats una visió de l'Institut que volem per al pròxim futur. Els membres del Consell general ho hem resumit així:

MÍSTICS I PROFETES: UN NOU COMENÇAMENT

Cridats a construir *una Església de rostre marià*, escoltem la crida del XXI Capítol general, *Amb Maria, sortiu de pressa vers una nova terra!;* durant la Conferència general 2013 hem aprofundit encara més aquesta crida i discernit les direccions de futur. Rebem tot això com una invitació per comprometre'ns a respondre amb formes noves i desafiants a les realitats canviants i urgents del nostre món d'avui.

Propers a l'inici del tercer segle de vida i missió maristes, i tractant de ser fidels als nostres orígens, creiem que ha arribat l'hora per als maristes de Champagnat de despertar a l'aurora d'un nou començament a través de:

- **UNA SIGNIFICATIVA PRESÈNCIA EVANGELITZADORA ENTRE NENS I JOVES EN SITUACIÓ DE VULNERABILITAT**, on altres no hi van, promovent-ne el protagonisme i la defensa dels seus drets.

- **DISPONIBILITAT GLOBAL:** creant una nova mentalitat i una nova actitud, anant més enllà dels horitzons habituals de les nostres unitats administratives i regions, i obrint-nos a les possibilitats de col·laboració internacional per a la missió.
- **INTERCULTURALITAT:** comunitats internacionals maristes que promouen en el seu interior la comunió de cultures i l'estima per la seva diversitat, així com la seva inserció en el context on es troben.
- **UNA VIDA SIGNIFICATIVA:** per la seva qualitat evangèlica i pel testimoniatge fraternal de les comunitats, que poden adoptar diferents maneres quant als seus membres, (germans, laics, altres congregacions...).
- **UN ÈMFASI EN ESPIRITUALITAT:** un clar compromís d'aprofundir en la nostra experiència espiritual, atenent les dimensions mística i apostòlica de la nostra vida marista.

Creiem que els punts continguts en aquesta visió són una crida perquè tots i cadascun dels maristes els fem realitat, segons el propi context. Alhora, som conscients que ***la interculturalitat***, un important aspecte d'aquesta visió, és encara una mica incipient en l'Institut. Per això, seguint les propostes fetes durant la Conferència general, creiem que hem de continuar creant comunitats internacionals en els cinc continents, perquè aquesta visió de futur es faci concreta i tingui visibilitat.

Creiem que hem de continuar creant comunitats internacionals en els cinc continents.

L'Assemblea Internacional de la Missió Marista (Nairobi 2014) ha subratllat també aquesta línia de futur:

Com en una nova Pentecosta, l'Esperit ha fet que prengui el foc als nostres cors i ens ha impulsat a somiar nous horitzons per a una major vitalitat del carisma marista. Ens ha fet vibrar al ritme dels tambors i ens ha posat en camí cap als nous Montagne del nostre temps. En un context de canvi d'època i de paradigmes, hem sentit amb força la necessitat de canviar de perspectiva, de mirar a través dels ulls dels nens pobres i d'aprendre a fer-ho amb la mirada de tendresa i misericòrdia de Déu. I ha suscitat també entre nosaltres un profund esperit de comunió que veiem reflectit en dos proverbis africans "Si vols anar de pressa, camina sol; si vols arribar lluny, vés acompanyat" i "Jo sóc perquè nosaltres som" (UBUNTU).

A les comunitats de l'actual Districte Marista d'Àsia (DMA), fruit de la iniciativa de l'últim Consell general (i que en un inici es va anomenar *Missió Ad Gentes* per a Àsia), volem afegir-hi noves comunitats, però aquesta vegada distribuïdes per tot el món, i creades i acompanyades en estreta col·laboració amb cada regió marista.

Detallo a continuació alguns punts essencials d'aquest projecte, que anomenarem **comunitats internacionals per a un nou començament**:

- Creació d'un mínim de 2 comunitats internacionals a cada una de les 7 regions de l'Institut, excepte a Àsia, on es reforçaran les actuals comunitats del DMA. Les 6 regions restants són: Àfrica, Arc Nord, Brasil, Con Sud, Europa, Oceania.

- Cada comunitat comptarà, com a mínim, amb 4 membres, dels quals almenys 3 seran germans. A cada regió es mirarà la millor manera de conformar aquestes comunitats, amb germans, laics i laiques, voluntaris. La durada del compromís s'adaptarà als membres, especialment en el cas dels laics, però buscant assegurar la continuïtat de la comunitat.
- La visió *Místics i profetes: un nou començament,* que hem presentat més amunt, serà la base i el marc de referència per a l'elaboració dels projectes de cadascuna d'aquestes comunitats.
- Esperem que en el 2017 pugui estar funcionant almenys una d'aquestes comunitats internacionals en cadascuna de les regions. Per això, al febrer del 2016 començarà un procés de formació per als qui hagin de participar-hi.

Avui vull fer de nou la invitació que ja vaig fer en la meva carta *Fins a l'extrem de la Terra*, del gener del 2013, a discernir, davant de Déu, si et sents **cridat a deixar el teu propi país d'origen per incorporar-te a una comunitat internacional en una altra banda del món.**

Si desitges entregar alguns anys de la teva vida al servei de la missió marista més enllà de les fronteres de la teva província o del teu país, t'animo **a fer un pas endavant i manifestar la teva disponibilitat**, ja sigui per a un període llarg de temps, ja sigui per a presències més breus (mínim de tres mesos).

Pots fer-ho escrivint al teu Germà Provincial o parlant-hi, i t'indicarà com procedir. Si per algun motiu particular desitges comunicar-te directament amb mi, també pots fer-ho.

Si desitges entregar alguns anys de la teva vida al servei de la missió marista més enllà de les fronteres de la teva província o del teu país, t'animo a fer un pas endavant i manifestar la teva disponibilitat, ja sigui per a un període llarg de temps, ja sigui per a presències més breus.

Aquest nou projecte, que se suma al del *Districte Marista d'Àsia*, és una manera concreta de respondre col·lectivament, com a comunitat internacional, a la invitació de posar-se en *estat permanent de missió*, a discernir en quin lloc del món hi ha *els últims, aquells que la sociedad descarta i rebutja,* i veure de quina manera podem fer-nos-hi presents.

Discerniment provincial, local, personal

Cada cristià i cada comunitat ***discernirà*** *quin camí li demana el Senyor,* ens diu el Papa. No n'hi ha prou amb un discerniment sobre el nostre futur com a comunitat internacional. Cada província, cada comunitat o obra local, cada persona hauríem d'acceptar també aquesta urgent invitació.

Cada cristià i cada comunitat discernirà quin camí li demana el Senyor.

Per distingir el que és bo del que és dolent, sovint n'hi ha prou amb el seny. Però **l'exercici de discerniment** és sempre molt delicat, perquè es tracta d'elegir la millor opció entre unes quantes, totes bones. Tant a nivell col·lectiu com individual, cal estar molt atents perquè el nostre egoisme i la nostra tendència a la comoditat no interfereixin en el discerniment.

En qualsevol cas, els criteris per al discerniment oferts pel Papa són clars (EG 195 i 20):

- *Hi ha un signe que no hi pot faltar mai:* ***l'opció pels últims, per aquells que la societat descarta i rebutja*** *(EG 195);*
- *Tots estem convidats a acceptar aquesta crida:* ***sortir de la pròpia comoditat*** *i atrevir-se a* ***arribar a totes les perifèries*** *que necessiten la llum de l'Evangeli (EG 20).*

En el nostre ***camí cap al 2017*** moltes províncies celebraran els seus Capítols provincials, ocasió privilegiada per discernir i establir les seves prioritats per als pròxims anys. També les comunitats locals s'haurien de deixar interpel·lar per la invitació a una ***conversió pastoral i missionera***, potser de la mà de l'exhortació apostòlica *Evangelii Gaudium.*

I personalment, seré capaç no només de deixar-me desafiar per les crides dels Montagne d'avui, sinó també d'oferir alguna resposta concreta?

Sento una enorme gratitud per la feina de tots els qui treballen en l'Església... El nostre dolor i la nostra vergonya pels pecats d'alguns dels seus membres, i pels propis, no haurien de fer oblidar quants cristians donen la vida per amor: ajuden tanta gent a curar-se o a morir en pau en precaris hospitals, o acompanyen persones esclavitzades per diverses addiccions en els llocs més pobres de la terra, o es desgasten en l'educació de nens i joves, o cuiden vells abandonats per tothom, o tracten de comunicar valors en ambients hostils, o s'entreguen de moltes altres maneres que mostren aquest immens amor a la humanitat que ens ha inspirat el Déu fet home. ***Agraeixo el bonic exemple que em donen tants cristians que ofereixen la seva vida i el seu temps amb alegria****. Aquest testimoniatge em fa molt de bé i em sosté en el meu propi desig de superar l'egoisme per entregar-me més.*

Evangelii Gaudium, 76

Què faries si no tinguessis por?

Tots estem convidats a participar en la divina dansa de la missió. Hi ha lloc per a tothom; és igual l'edat, les competències, la salut, les habilitats... Tots tenim la possibilitat de transparentar una mica de la bellesa i de la bondat de Déu, independentment del que fem o deixem de fer.

La nostra por més profunda no és que siguem inadequats. La nostra por més profunda és que som poderosos sense límit. ***És la nostra llum, no la nostra foscor, el que més ens espanta.*** *Ens preguntem: qui sóc jo per ser brillant, preciós, ple de qualitats, fabulós? En realitat, qui ets tu per no ser-ho? Ets fill de Déu. El fet d'empetitir-te no serveix al món. No hi ha res d'il·luminador a encongir-te perquè altres persones del teu voltant no se sentin insegures. Estem cridats a brillar, com fan els nens.* ***Vam néixer per manifestar la glòria de Déu que hi ha dins nostre.*** *No només en alguns; és dins de tots i de cadascun de nosaltres. I a mesura que deixem brillar la nostra pròpia llum, inconscientment estem permetent que altres persones facin el mateix. Quan ens alliberem de la nostra por, la nostra presència automàticament allibera altres persones. (Marianne Williamson)*

Què faríem com a maristes si no tinguéssim por?

Recordo ben bé l'impacte que em va provocar la pregunta: *Què faries si no tinguessis por?*, la primera vegada que la vaig llegir en el llibre *Qui s'ha endut el meu formatge?*, fa ja bastants anys. És una pregunta que ha tornat a ressonar en mi en diferents moments, sobretot quan he hagut de prendre decisions importants. Què faries si no tinguessis por? Què faríem com a maristes si no tinguéssim por?

Segurament que molts de nosaltres tenim l'experiència que, quan hem estat capaços de superar les nostres pors i de prendre decisions audaces davant d'un futur incert, aleshores s'han despertat en nosaltres una sèrie de capacitats que ignoràvem que tinguéssim, i al final la nostra vida s'ha vist enriquida de maneres que mai hauríem imaginat.

L'Assemblea Internacional de la Missió Marista, en el seu missatge final, ens va convidar a tots a superar les nostres pors i la nostra comoditat:

El nostre somni és que als maristes de Champagnat se'ns reconegui com a PROFETES perquè:

- *Hem abandonat les nostres zones de confort, i estem en actitud permanent de sortida cap a les perifèries del nostre món, impulsats a proclamar i construir el Regne de Déu.*
- *Sortim amb decisió a trobar nous Montagne i som presència significativa entre ells i amb ells.*

Aquest primer any de preparació a l'inici del tercer centenari marista ens brinda una oportunitat excel·lent per dur a terme la invitació del Papa: *cada cristià i cada comunitat* ***discernirà*** *quin camí li demana el Senyor* (EG 20). No podem desaprofitar aquest moment de gràcia. Es tracta de deixar-nos interpel·lar pel que és essencial de la nostra missió com a maristes i revisar les nostres actituds davant d'aquesta missió. *Hem de retrobar el sabor nou de les coses essencials, de les veritats que ja no aconseguim trobar perquè són tan a prop nostre que gairebé semblen invisibles*, diu Luigi Ciotti. Parlem de Montagne, de ser místics i profetes, d'opció pels últims i d'anar a les perifèries... Com ho podem fer perquè aquestes belles paraules arrelin dins nostre i donin fruit en abundància?

No podem desaprofitar aquest moment de gràcia. Es tracta de deixar-nos interpel·lar pel que és essencial de la nostra missió com a maristes i revisar les nostres actituds davant d'aquesta missió.

L'Evangeli de Lluc ens presenta **Maria** com el prototip de qui és **capaç de respondre a la invitació del Senyor** amb confiança, més enllà de les pors: *Maria, no tinguis por, perquè tu gaudeixes del favor de Déu... Per a Déu no hi ha res impossible. Aleshores Maria digué: Sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules* (Lc 1, 30. 37-38).

Tant de bo que la valentia i el coratge de Maria siguin la nostra inspiració. A Ella ens confiem mútuament:

Maria, ***dona de l'escolta****,*
obre les nostres oïdes,
fes que sapiguem escoltar
la Paraula del teu Fill Jesús
entre les mil paraules d'aquest món;
fes que sapiguem escoltar
la realitat en què vivim,
cada persona que trobem,
especialment aquella que és pobra,
necessitada, en dificultat.

Maria, ***dona de la decisió****,*
il·lumina el nostre cap i el nostre cor,
perquè sapiguem obeir
la paraula del teu Fill Jesús, sense titubejos;
dóna'ns el coratge de la decisió,
de no deixar-nos arrossegar
perquè altres orientin la nostra vida.

Maria, ***dona de l'acció****,*
fes que les nostres mans i els nostres peus
es moguin "de pressa" cap als altres,
per portar la caritat i l'amor del teu Fill Jesús,
per portar, com tu,
la llum de l'Evangeli al món.

Amén

(Papa Francesc, 31/05/2013)

Fraternalment,

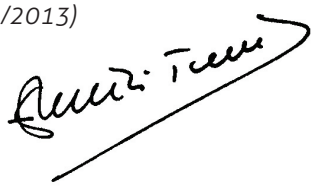

maristes 2017

un nou començament

2014|2015

Montagne